

Skattereduktion för läxhjälp

Till skatteutskottet

Skatteutskottet beslutade den 15 november 2012 att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2012/13:14 Skattereduktion för läxhjälp och följdmotioner.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen i de delar som rör utbildningsutskottets beredningsområde samt över Socialdemokraternas kommittémotion 2012/13:Sk4 av Leif Jakobsson m.fl., Miljöpartiets kommittémotion 2012/13:Sk3 av Mats Pertoft m.fl. och Vänsterpartiets kommittémotion 2012/13:Sk2 av Jacob Johnson m.fl.

Utbildningsutskottet anser att skatteutskottet bör tillstyrka proposition 2012/13:14 och avstyrka motionerna 2012/13:Sk4 (S), 2012/13:Sk3 (MP) och 2012/13:Sk2 (V).

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, MP, V).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås att hjälp med läxor och annat skolarbete till barn och unga som är elever i grundskolan, gymnasieskolan och motsvarande skolformer uttryckligen ska omfattas av skattereduktionen för hushållsarbete. Arbetet ska utföras i eller i nära anslutning till bostaden. Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2012/13:Sk4 av Leif Jakobsson m.fl. yrkande 1 föreslås att propositionen ska avslås. Motionärerna hänvisar bl.a. till att hjälp med läxorna inte bara ska vara förunnat barn med resursstarka föräldrar, utan alla barn oavsett föräldrarnas socioekonomiska bakgrund ska erbjudas läxhjälp. Motionärerna begär vidare i det fall propositionen vinner bifall tillkännagivanden om att regeringen dels ska följa upp vilka som använder möjligheten till skattereduktion för läxhjälp (yrkande 2), dels ska återkomma med en rapport till riksdagen om vilka konsekvenser läxhjälpsavdraget fått för likvärdigheten i skolan (yrkande 3).

Miljöpartiet begär i kommittémotion 2012/13:Sk3 av Mats Pertoft m.fl. yrkande 1 ett tillkännagivande om stöd till ideella organisationers arbete med läxhjälp. Enligt motionärerna lever förslaget inte upp till kravet att nå flertalet elever oberoende av familjeinkomst. Miljöpartiet vill därför avsätta 30 miljoner kronor årligen för ideella organisationers arbete med läxhjälp. I samma motion yrkande 2 föreslås att propositionen ska avslås.

Vänsterpartiet föreslår i kommittémotion 2012/13:Sk2 av Jacob Johnson m.fl. att propositionen ska avslås. Motionärerna framhåller att alla elever ska ges möjlighet till goda studieresultat oavsett social bakgrund och vilken skola man går i. Läxläsning ska ske inom ramen för skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av att alla barn och ungdomar ges samma möjligheter att tillgodogöra sig kunskap i grundskola och gymnasieskola. Det är i första hand skolans uppgift att tillhandahålla undervisning av sådan kvalitet att de fastställda målen i läroplaner, kursplaner och ämnesplaner m.m. kan uppnås oavsett i vilken skola en elev studerar.

Utskottet har tidigare och nu senast våren 2012 uttalat (jfr bet. 2011/12: UbU14 s. 58) i fråga om läxläsning som företeelse att hemarbete kan motiveras med att eleverna måste ta mer eget ansvar för sitt lärande och att föräldrarna i ökad utsträckning bör ha insyn i sina barns skolgång. Ett

sådant arbetssätt kan förutsätta att eleverna får stöd från sina föräldrar eller från någon annan vuxen. Utskottet har vidare i samma betänkande ansett att läxor är ett bra komplement till god undervisning.

När det gäller elevers läxhjälp och annan hjälp med skolarbetet välkomnar utskottet, utöver det stöd som lämnas av föräldrar eller annan närstående, olika former och sätt att sköta denna hjälp. Sådan läxhjälp kan organiseras inom ramen för skolan eller fritidshemmet med lärare eller pedagoger eller efter skolan med hjälp av ideella organisationer såsom Mattecentrum, Stiftelsen läxhjälpen eller Röda korset m.fl. Läxhjälpen kan också ske i samarbete mellan skola och ideella organisationer. Utskottet vill i sammanhanget särskilt framhålla de ideella organisationernas värdefulla arbete med läxhjälp och annan hjälp med skolarbetet för barn och ungdomar. Ytterligare ett sätt för elever att få stöd med läxhjälp eller annan hjälp med skolarbetet utanför skolan är genom privata utförare. Utskottet ser mycket positivt på alla insatser som kan öka elevernas kunskaper och förbättra måluppfyllelsen i grundskolan och gymnasieskolan.

Utskottet ställer sig bakom det aktuella förslaget om att skattereduktion för hushållsarbete uttryckligen ska omfatta hjälp med läxor och annat skolarbete till barn och unga som är elever inom grundskolan och gymnasieskolan eller i motsvarande skolformer. Det är anmärkningsvärt att yrka avslag på propositionen eftersom det skulle innebära att dagens gränsdragningsproblematik mellan barnpassning och läxhjälp består. I praktiken blir då skattereduktion för läxhjälp beroende av skolform eller huruvida den sker i samband med barnpassning eller inte. Utskottet noterar att det är ologiskt att inte föreslå att skattereduktion för läxhjälp i samband med barnpassning ska tas bort.

I övrigt vill utskottet, i likhet med regeringen, särskilt betona att förslaget om skattereduktion för läxhjälp på intet vis minskar skolans skyldighet att erbjuda särskilt stöd för de elever som behöver ett sådant stöd och att det på intet vis innebär att det ställs lägre krav på skolans undervisning. En positiv effekt av förslaget som förtjänar att framhållas är att lärarstudenter och andra studenter genom att arbeta med läxhjälp vid sidan av studierna kan få värdefulla erfarenheter och välbehövliga inkomster.

När det gäller yrkandena om att följa upp vilka som använder möjligheten till skattereduktion för läxhjälp och att regeringen ska återkomma med en rapport om vilka konsekvenser läxhjälpssavdraget fått för likvärdigheten i skolan ser utskottet för närvarande ingen anledning till att regeringen skulle vidta de efterfrågade åtgärderna.

Med hänvisning till vad som nu anförts anser utbildningsutskottet att skatteutskottet bör tillstyrka proposition 2012/13:14 och avstyrka motionerna 2012/13:Sk2 (V), 2012/13:Sk3 (MP) yrkandena 1 och 2 och 2012/13:Sk4 (S) yrkandena 1, 2 och 3.

Stockholm den 22 november 2012

På utbildningsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Ibrahim Baylan (S), Betty Malmberg (M), Jan Ericson (M), Thomas Strand (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Tina Acketoft (FP), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Gunilla Svantorp (S), Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP), Yvonne Andersson (KD), Richard Jomshof (SD), Adnan Dibrani (S) och Wiwi-Anne Johansson (V).

Avvikande meningar

1. Skattereduktion för läxhjälp (S)

Ibrahim Baylan (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Gunilla Svantorp (S) och Adnan Dibrani (S) anför:

Hjälp med läxorna ska inte vara förunnat bara några barn, utan alla barn ska erbjudas läxhjälp. Om elever kan få hjälp med läxorna ska inte avgöras av om de har föräldrar som har förmågan att hjälpa dem eller vid varje tillfälle tidsmässigt får ihop det. Det ska vara upp till skolan att organisera läxhjälpen på det sätt som skolan ser fungerar bäst. För de yngre barnen ser vi socialdemokrater att läxhjälpen företrädesvis borde bedrivas inom ramen för fritidshemmen då drygt åtta av tio elever på lågstadiet går på fritidshem under eftermiddagarna. Vi ser också gärna att skolor samarbetar med ideella föreningar för att erbjuda alla elever läxhjälp. Så sker på många skolor redan i dag.

Positionens förslag har mött en tydlig kritik från remissinstanserna och även från lärarnas fackliga organisationer. Skolverket skriver i sitt remissvar att sambanden mellan socioekonomisk bakgrund och elevers resultat är väl belagda. Skolverket befarar att insatsen inte kommer att nå de elever som inte har resursstarka föräldrar. Med förslaget finns således en risk att föräldrars socioekonomiska bakgrund i än högre utsträckning än i dag påverkar elevers resultat. Skolverkets studier har visat att likvärdigheten i svensk skola har försämrats. Skolverket hade hellre sett insatser för alla elever i skolan, där syftet skulle vara att samtidigt höja kunskapsresultaten, måluppfyllelsen och likvärdigheten. Om förslaget genomförs menar Skolverket att det är viktigt att staten följer upp vilka som utnyttjar möjligheten till skattereduktion för läxhjälp och vilka konsekvenser det kan få för likvärdigheten.

Även lärarprofessionens och lärarutbildningens relation till läxhjälpen behöver diskuteras. Ska lärare kunna sälja egna eller kollegers tjänster? Vad betyder det för lärarpraktiken när en del lärarstuderande skaffar sig egen praktik via läxhjälpstjänster? Tidningen Skolvärlden och andra har beskrivit en snabbväxande läxhjälpstjänst där även lärarstuderande deltar. Skolvärldens genomgång av läxhjälpstjänsterna visar att det även finns skolor som driver egna företag som i sin tur säljer assistans till elever som behöver hjälp med läxorna. Både Skol-Sverige och Kommun-Sverige borde ha fått en rejäl remisstid att bereda frågan.

Frågan om läxor och läxhjälp är en viktig utbildningspolitisk och pedagogisk fråga. Inte minst därför är det märkligt att regeringen mest vill se den som en skattefråga och stimulans till fler företag och fler jobb.

Det anförda innebär att vi anser att skatteutskottet i första hand bör tillstyrka motion 2012/13:Sk4 (S) yrkande 1 och därmed avstyrka proposition 2012/13:14. I andra hand bör skatteutskottet tillstyrka motion 2012/13:Sk4 (S) yrkandena 2 och 3.

2. Skattereduktion för läxhjälp (MP)

Jabar Amin (MP) anför:

Jag anser att det är rimligt att alla elever som är i behov av läxhjälp ska kunna få det. Det är positivt att regeringen uppmärksammar behovet av läxhjälp, men eftersom regeringens förslag inte lever upp till kravet att nå flertalet elever oberoende av familjeinkomst har vi en annan konstruktion för läxhjälpsreformen än regeringens. Medan Miljöpartiets sätt att konstruera reformen kan bidra till att de som behöver läxhjälp får det stöd de behöver oavsett hushållens ekonomiska situation, leder regeringens konstruktion till att de som verkligen behöver läxhjälp men vars föräldrar har ont om pengar inte får del av satsningen.

Miljöpartiets förslag är att avsätta 30 miljoner kronor årligen i stöd till ideella organisationers arbete med läxhjälp. Förslaget leder till ökade möjligheter för elever i behov av extra stöd genom att frivilligorganisationer ges resurser att öka sina insatser på området.

Regeringens förslag om skattereduktion skulle ge möjlighet för en del elever att få ökat stöd i sin läxläsning. Kritiken mot förslaget har dock varit bred, och bl.a. Skolverket har belyst att det även finns tydliga problem och nackdelar med regeringens förslag då konstruktionen med RUT-avdrag kan leda till att inte alla elever får möjlighet att ta del av satsningen. Speciellt negativt är att risken är uppenbar för att det blir just de elever som är i störst behov av stöd som inte får tillgång till den. För att erhålla RUT-avdrag krävs att man har en viss inkomst och betalar en viss skatt och således leder detta till att elever vars föräldrar inte har möjlighet att erhålla RUT-avdrag med stor sannolikhet kan komma att gå miste om satsningen.

För Miljöpartiet är det viktigt och grundläggande att elevers möjlighet till god utbildning i så liten grad som möjligt beror på föräldrarnas ekonomiska situation. Det är inte storleken på föräldrarnas plånböcker som ska avgöra elevens möjlighet till läxhjälp.

Skolverket framhåller i sitt remissvar att det är viktigt att staten följer upp vilka som utnyttjar möjligheten till skattereduktion för läxhjälp och vilka konsekvenser det kan få för likvärdigheten. Miljöpartiet delar den uppfattningen.

Det anförda innebär att jag anser att skatteutskottet bör tillstyrka motion 2012/13:Sk3 (MP) yrkande 1 och 2 samt därmed avstyrka proposition 2012/13:14.

3. Skattereduktion för läxhjälp (V)

Wiwi-Anne Johansson (V) anför:

Skolan ska vara likvärdig. Det slås fast i skollagen (2010:800) och läroplaner. En likvärdig skola handlar om lika tillgång till utbildning, lika kvalitet på utbildningen och att skolan ska kompensera för elevers olika förutsättningar. Jag menar att alla elever ska ges möjlighet till goda studieresultat oavsett social bakgrund och vilken skola man går i.

Dessvärre ser det inte ut så i dag. Skolverket påpekar tvärtom i sitt remissvar med anledning av förslaget att likvärdigheten i svensk skola har försämrats. Skolsegregationen växer, kunskapsskillnaderna ökar, och vilka dina föräldrar är blir alltmer avgörande för hur du lyckas i skolan. Regeringens förslag om skattereduktion för att köpa läxhjälp från privata företag är därför så uppenbart ett steg i helt fel riktning och ett förslag som förstärker de orättvisor som redan finns. Föräldrar som har råd ska i och med det här förslaget kunna köpa hjälp till sina barn så att de ska klara sig bättre i skolan.

Enligt skollagen har skolan ett kompensatoriskt uppdrag. Det betyder att skolan ska kompensera elever som kommer från familjer utan studievana med extra stöd och hjälp, detta för att alla ska ha samma chanser att få en bra utbildning. Vänsterpartiet menar att man i stället bör storsatsa på högre kvalitet och bättre kunskap i skolan där det kommer alla elever till del.

Vänsterpartiets syn på läxläsning är att det ska ske inom ramen för skolan. Hemläxorna delar upp elever i två tydliga grupper: de som kan få mycket hjälp hemifrån och de som inte kan det. Motståndet mot Vänsterpartiets förslag om läxläsning i skolan har bl.a. innehållit argumentet att hemläxor är en viktig länk mellan familj och skola. Det redan väldigt tunna argumentet faller ju helt om läxläsningen sköts av inhyrd personal.

Det anförda innebär att jag anser att skatteutskottet bör tillstyrka motion 2012/13:Sk2 (V) och därmed avstyrka proposition 2012/13:14.